

לעומת זה, שמן קטניות מותר לכתחילה וכל המוצרים שמכילים חומרים שיש בהם שמן קטניות (כמו מרגרינה וכד') מותרים לכתחילה גם לאשכנזים. מי שנהג לאסורם מחמת אי ידיעה, והתבררה לו טעותו, יעשה התרת נדרים, ויאכלו עניים וישבעו.

הסבה דרך חירות *

כל אדם מישראל אפילו עני צריך להסב בליל הסדר דרך חירות (משנה ערבי פסחים, רמב"ם הל חמץ ומצה פ"ז ה"ה טור-שו"ע או"ח תע"ב), והעיקר שיאכל מצה וישתה ארבע כוסות בהסבה כדרך בני חורין. המנהג העתיק היה להסב על גבי מיטות, כרים וכסתות בהטיה לצד שמאל (שמאפשרת אכילה בימין, ומונעת סכנה של הקדמת קנה לוושט). המעבר לאכילה ליד שולחן אוכל גדול כפי שהיה נהוג באירופה כמעט ביטל את ההסבה הקדומה, וכמה מפוסקי אשכנז הראשונים אכן קבעו "שאינן" צריכים הסבה בזמן הזה, שהרי בני חורין אינם מסובין, ואדרבה ישיבה כדרכה היא דרך חירות " (ראבי"ה מובא בהגהות מימוניות להלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ז, ובטור או"ח תע"ב, וכן כתב המרדכי בפרק ערבי פסחים בשם ראב"ן, ור' התוספות לפסחים דף ק' ע"ב על שינוי צורת הישיבה באוכל). אמנם רוב הפוסקים חלקו על כך, וסברו, שצריך הסבה גם בזמן הזה (בית יוסף ושו"ע או"ח תע"ב). אולם למעשה כל מה שיותר מן ההסבה היא הישענות לצד שמאל, לפעמים על כרית, כדרך הקפדה הלכתית, מפני שתנוחה כזאת איננה מסמלת חירות בימינו, ואיננה אלא שריד הלכתי, לצורת ישיבה שהיתה פעם בעלת משמעות רבה.

אולם בימינו, חזרה והופיעה ההסבה הקדומה בשינוי קל. אנו מארחים אורחים דרך כבוד וחירות בפינת ישיבה שיש בה ספות נוחות, ושם מגישים כיבוד קל על גבי שולחנות קטנים. (שאפשר להביא וגם לסלק, מה שמזכיר את "עקירת השולחן" הקדומה), ומנהלים שיחות רעים וסיפורי חוויות – כל זה בפינת הישיבה. רק לסעודות קבע מתיישבים ליד השולחן הגדול.

לכן ברור שכל מי שרוצה לקיים הסבה כראוי, מוזמן לשבת לסדר בפינת הישיבה, מהקידוש עד סוף אכילת מצה ומרור. אז קמים ויושבים לשולחן הגדול לסעודה, וחוזרים ומסיימים את הסדר בפינת הישיבה, בברכת המזון ובהלל, עם שתי הכוסות המסיימות, בהסבה.

בבית אחד אין שום בעיה בשינוי מקום ואינו נחשב הפסק, ואם חשבו על כך מראש, גם מקומה לקומה מותר לעבור (פסחים ק"א, או"ח קע"ח וקפ"ד, ובני ירושלים היו עולים לגגות לשיר את ההלל בליל הסדר (פסחים פ"ו ע"א).

בדרך זו משיגים מטרה נוספת חשובה עד מאוד, והיא, שינוי מורגש בליל הסדר, לעומת כל ליל שבת וחג. ליל הסדר איננו יכול להראות כמו ליל שבת ארוך. הלוא מצווה לערוך שינויים בלילה הזה, ורבי עקיבא היה מחלק קליות ואגוזים כדי שהילדים יתמהו וישאלו (פסחים ק"ט ע"א, או"ח תע"ב טז, ותע"ג ו-ז). אבל בשיטת החינוך היפה שלנו, הילדים יודעים מראש "תשובות לכל השאלות" ומקיימים חזרות ו"סדרים" מוקדמים ("יכול מראש חודש?") ושום מנהג מקובל לא ביא אותם לכלל תמיהה טבעית. כיסיהם מוכנים מראש, ואגוזים וממתקים הם יודעים שיקבלו, ו"מה נשתנה" משננים על פה. מה אפשר לעשות כדי שישאלו ?

זה שנים רבות, שאני עורך את הסדר בפינת הישיבה, ומוסיפים מזרונים לילדים ולנכדים, ואכן זכיתי לשמוע שאלות טבעיות מתפרצות: "סבא, נכון יושבים על הספות בליל הסדר?" או "סבא, למה אתה מביא מזרון?" רבים סיפרו לי על חווייה גדולה בליל הסדר, ברגע שקיימו הסבה בפינת הישיבה כדרך בני חורין, באופן שקרוב מאוד למנהג אבותינו בימי המשנה והתלמוד.

יתרון נוסף נעוץ בכך, שאפשר לערוך מראש גם השולחנות הקטנים של הסדר, וגם את השולחן הגדול לסעודה. ובאשר לאגוזים ולממתקים – אל תחלקו לילדים סתם, אלא רק אם ישאלו – מי ששואל שאלה על פסח מקבל אגוז או ממתק. אז תקבלו שאלות רבות והדבר בדוק ומנוסה. קצת קשה אחר כך לעצור את התלהבות הילדים לשאול שאלות, והרי זו המטרה של ליל הסדר.

* לקוח ממאמר שפורסם בהצפה - [למאמר המקורי לחץ כאן](#)